

Verksamhetsrapport

efter kvalitetsgranskning av skolornas arbete
för att förebygga studieavbrott i gymnasieskolan
vid NTI gymnasiet Kronhusgatan i Göteborg

Innehåll

Inledning	sid. 1
Bakgrundsuppgifter om NTI gymnasiet Kronhusgatan	sid. 2
Bakgrund och syfte	sid. 2
Frågeställningar	sid. 3
Resultat	sid. 3
Metod och material	sid. 8

Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av skolornas arbete för att förebygga studieavbrott i gymnasieskolan på yrkesprogram under hösten 2014 och våren 2015. Granskningen vid NTI gymnasiet Kronhusgatan i Göteborg ingår i detta projekt. Granskningen görs med utgångspunkt från ett antal elever vid den utvalda skolan, (se metod). Resultatet avser således endast de elever på skolan vars skolsituation har granskats. Det finns fler elever med frånvaroproblematik på skolan, men deras studiesituation har således inte granskats.

NTI gymnasiet Kronhusgatan besöktes den 9–12 december 2014. Ansvariga inspektörer har utredare Helena Boëthius och Jon Torkelstam varit. I denna rapport redovisar inspektörerna sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställningar och genomförande.

Kvalitetsgranskningen av skolornas arbete för att förebygga studieavbrott i gymnasieskolan genomförs i ytterligare 30 skolor. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. För de skolor som ingått i granskningen ger rapporten en referensram och en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra skolor. Det enskilda beslutet kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

Bakgrundsuppgifter om NTI gymnasiet Kronhusgatan

NTI gymnasiet Kronhusgatan är en fristående gymnasieskola i Göteborgs kommun med cirka 335 elever.

Skolan erbjuder ekonomiprogrammet, el- och energiprogrammet, handels- och administrationsprogrammet samt teknikprogrammet.

Utbildningen leds av en rektor som till sin hjälp har en biträdande rektor. Huvudman för skolan är Academedia AB. Lärare och elever är organiserade i programarbetslag för varje program. Skolan har ett elevhälsoteam (EHT) bestående av rektor, biträdande rektor, en skolsköterska anställd på halvtid, en kurator anställd på kvartstid, en specialpedagog samt en så kallad elevcoach. Skolan har även en studie- och yrkesvägledare (SYV) anställd på tjugo procent. Varje elev har en mentor.

Av nationell statistik från läsåret 2012/2013 framgår att 55,4 procent av eleverna på skolan fått slutbetyg inom fyra år, vilket innebär att nästan varannan elev avbryter sina studier.

Bakgrund och syfte

Elever som helt lämnar utbildningssystemet är under stor risk för att hamna utanför arbetsmarknaden och att få såväl ekonomiska som psykosociala problem framöver. Även elever som genomgår gymnasieskolan utan slutbetyg är under stor risk för utanförskap, särskilt i de fall då eleverna saknar betyg i ett stort antal kurser.

Trots att i stort sett samtliga ungdomar börjar gymnasieskolan är det endast 74 procent av landets 20-åringar som har ett slutbetyg från gymnasiet¹. För de nationella programmen är det yrkesprogrammen som har lägst andel elever som når ett slutbetyg inom tre år. Totalt sett är det knappt en procent av eleverna som startade på ett nationellt program i gymnasiet hösten 2011 som sedan inte finns registrerade i gymnasieskolan år två eller tre. Det vanligaste skälet till att eleverna inte fullföljer sin skolgång är alltså inte att de helt avbryter sina studier – utan istället att de fortsätter vara formellt registrerade i skolan men utan att nå slutbetyg. Att förhållandevis få elever formellt avbryter studierna pekar på att det finns ett stort antal elever som befinner sig i riskzonen för att avbryta sin utbildning, en grupp elever som skolan bör rikta förebyggande insatser mot.

En del i arbetet med att motverka studieavbrott handlar om att främja närvaro och deltagande, exempelvis genom en god generell undervisning och en trygg skolmiljö. En annan del i arbetet riktar sig *mer specifikt* till de elever som av olika skäl påbörjat en process mot studieavbrott, där det är centralt att skolan identifierar dessa elever samt utreder och sätter in åtgärder som utgår från elevens behov. Ett tydligt uttryck för att en elev är i negativ spiral som kan leda till studieavbrott är att eleven **riskerar att inte**

¹ Avser elever i den "gamla" gymnasieskolan då den första årskursen elever i den "nya" gymnasieskolan tar examen våren 2014.

nå målen i ett eller flera ämnen och/eller har hög frånvaro i skolan. Det kan finnas flera orsaker till detta, bl.a. problem i den pedagogiska miljön eller i den sociala miljön. Detta kan också samverka med sådana faktorer som inte har sitt ursprung i skolmiljön t.ex. problem i hemmiljön men där skolan ändå ska stödja eleven till att fullfölja utbildningen.

Kvalitetsgranskningens syfte är därför att granska om elever, som riskerar att inte nå kunskapskraven, får det pedagogiska stöd de behöver, för att förebygga att de avbryter sina studier och istället når en yrkesexamen.

Frågeställningar

Förebygger gymnasieskolan studieavbrott genom att möta elevernas behov av pedagogiskt stöd så att eleverna ges möjlighet att nå kunskapskraven och nå en yrkesexamen?

1. Utgör elevens behov grunden för utformande av stödåtgärder för att eleven ska kunna nå kunskapskraven?
2. Motiveras eleven till att delta i och genomföra de åtgärder som formulerats för att eleven ska kunna nå kunskapskraven?
3. Samverkar berörda aktörer inom skolan kring eleven så att stödet genomförs så effektivt som möjligt?

Resultat

Utifrån tidigare nämnda frågeställningar har Skolinspektionen bedömt kvaliteten i hur skolan arbetar med att förebygga Studieavbrott för eleverna i urvalet och identifierat två prioriterade utvecklingsområden. Dessa beskrivs nedan.

Utvecklingsområden

Utgör elevens behov grunden för utformande av stödåtgärder för att eleven ska kunna nå kunskapskraven?

Här granskas att de stödåtgärder som formulerats är anpassade för den enskilde eleven. En förutsättning för detta är att eleven är involverad i arbete med att ta fram åtgärder. Det kan avse stödbehov i olika ämnen. Det kan också avse olika dimensioner av stöd, exempelvis anpassning av arbetsformer, stöd för att organisera sitt arbete eller stöd för att hantera sociala aspekter av utbildningen. Åtgärderna ska följas upp för att säkerställa att de har den avsedda effekten och annars korrigeras.

Eleverna i urvalet beskriver att den granskade skolan uppmärksammat deras behov av stöd på olika sätt. I något fall har eleven själv signalerat till mentor att man har en situation som skulle kunna innebära behov av någon form av stöd. I andra fall har elevens mentor uppmärksammat att eleven har hög frånvaro och/eller har, eller riskerar att få, ett icke godkänt betyg, F, i ett eller flera ämnen.

Flertalet av eleverna i urvalet lägger skulden på sig själva och uppger att det är deras eget fel att de behöver stöd i undervisningen. Bland annat beskrivs att grunden till omfattande frånvaro är deras egen "lathet" eller att det är "upp till varje elev". "Det är på grund av mig att jag inte är i skolan. Det är jag som måste börja ta ansvar".

De stödsatser som eleverna beskriver att de tar del av är oftast kvantitativa. Eleverna beskriver att de har samma uppgifter som övriga elever men får extra tid på sig då inlämningstider och "deadlines" skjuts upp. Eleverna uppger samstämmigt att de tycker att de har en bra dialog med sina lärare som är lyhörda, flexibla och uppmuntrande och det ges även exempel på hur lärare har anpassat uppgifter till deras specifika intressen och behov.

Ingen av eleverna ger dock exempel på att skolan följt upp och utvärderat om de insatser som vidtagits gett avsedd effekt. I de flesta fall fortsätter man genomföra samma åtgärder men i högre omfattning, exempelvis mer tid eller fler lektioner, fram till att det eventuellt har gett avsedd effekt.

Av intervjuer med mentorer, lärare, rektorn och elevhälsan framgår att mentorerna har en nyckelroll då det gäller att fånga upp elevers behov av stödåtgärder. Behovet av stödåtgärder uppmärksammas oftast först genom att mentor fångar upp någon form av risksignal såsom oroväckande hög frånvaro eller att en elev själv tar kontakt och berättar om problem som påverkar skolsituationen. Behovet kan även fångas upp i de hälso-samtal som skolsköterskan genomför med alla elever i år 1.

Det är sedan avhängigt mentorn om en kartläggning och pedagogisk bedömning av elevens skolsituation ska genomföras. I den dokumentation Skolinspektionen tagit del av framkommer att det saknas kartläggningar och pedagogiska bedömningar och ingen av eleverna i urvalet har något åtgärdsprogram. Av intervjuerna framgår att informat-

ionen om elevernas stödbehov sprids muntligt framförallt genom information vid så kallade programmöten men även vid så kallade klasskonferenser.

Lärarna som intervjuas visar stort engagemang för elevers studiesituation och trots att granskningen visar att elevernas behov av stöd inte alltid utretts av skolan så framkommer exempel på stödinsatser som lärare ger till eleverna i urvalet. Lärarna uttrycker att relationerna med eleverna har mycket stor betydelse då det gäller att uppmärksamma och anpassa elevers behov av stöd. Konkreta exempel ges på stödåtgärder som utgår från elevernas specifika intressen och behov. Vikten av att *"ha det individuella mötet"* och *"utmana eleverna där de är"* samt *"se vad eleven har för världsbild och kunskaps-syn och vad som behövs för att utveckla den"* framförs. Då det saknas kartläggningar och utredningar bedömer Skolinspektionen att det finns en risk att inblandade aktörer missar de bakomliggande orsakerna till att eleverna har hög frånvaro och/eller flera icke godkända betyg och att det pedagogiska stödet därmed inte utgår från elevernas faktiska behov. Detta bekräftas även i elevintervjuerna där eleverna, som framgår ovan, oftast lägger skulden till stödbehovet på sin egen person.

I intervjuer med mentorer, lärare, rektorn och elevhälsan framkommer att arbetet med elevers stödbehov oftast är reaktivt. Inför varje terminsstart har det funnits en ambition att få strukturer att fungera men personal från elevhälsan uttrycker i intervjuerna att *"vi tappar det efter ett tag"*. Stödet följs inte upp regelbundet och det saknas ett systematiskt arbetssätt för att följa upp och utvärdera de stödinsatser som genomförs. I samtal med sina elever försöker mentor i vissa fall ta reda på om åtgärderna fungerar. Då det saknas konkreta och utvärderingsbara åtgärder som är dokumenterade försvåras dock möjligheten att utvärdera om åtgärderna haft avsedd effekt.²

I de fall eleverna fortsatt har hög frånvaro eller inte når kunskapskraven ges mer tid eller fler åtgärder av samma art, *"det är ju bara att sätta sig och göra uppgiften"*, som en mentor uttrycker det. En mentor uppger i intervjun att det hade varit en fördel, i arbetet med en elevs stödbehov, om det funnits dokumentation att ta del av för att kunna se vilka insatser som vidtagits tidigare.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att det av granskningen framgår att det saknas rutiner för hur elevers behov av stöd ska uppmärksammas, kartläggas, utredas, följas upp och utvärderas. Arbetet med att möta elevers behov av pedagogiskt stöd blir därmed godtyckligt och personberoende. I samband med Skolinspektionens granskning har skolan upprättat en handlingsplan för att öka skolnärvaron och ett rutinblad för elevhälsans arbete. Dessa har dock ännu inte implementerats och genomförs inte arbetet med att förebygga studieavbrott på skolan. I skolans kvalitetsarbete utvärderas inte heller stödinsatser i syfte att förebygga studieavbrott.

NTI gymnasiet Kronhusgatan behöver därmed utveckla sitt arbete med att uppmärksamma, kartlägga och utreda behovet av stöd. Vidare behöver skolan följa upp och

² SKOLFS 2014:40. Skolverket (2014); Allmänna råd med kommentarer. *Arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram*. ISBN: 978-91-7559-116-2

utvärdera om åtgärderna utgör ett tillräckligt stöd för eleverna, eller om andra eller kompletterande åtgärder behöver vidtas.

Samverkar berörda aktörer inom skolan kring eleven så att stödet genomförs så effektivt som möjligt?

Här granskas att elevens behov av stöd är utgångspunkt för att skolans olika aktörer (mentorer, lärare i såväl yrkes- som gymnasiegemensamma ämnen, SYV och EHT) arbetar gemensamt för att definiera och formulera vilket stöd eleven behöver för att kunna nå målen.

Eleverna i urvalet uppger samstämmigt att de känner stort stöd från skolan, framförallt från mentorer och lärare, då det gäller att skapa motivation för studierna. "Lärarna bryr sig. De håller koll på mig och frågar mig hur det är" och "Lärarna peppar mig hela tiden" är exempel på uttryck. Ingen av eleverna har dock märkt att inblandade aktörer samverkat kring deras behov.

I intervju med rektorn framkommer att det i samband med Skolinspektionens granskning blev uppenbart att processen särskilt stöd inte fungerar tillfredsställande. Skolan upprättade i november 2014 en handlingsplan för att öka skolnärvaron och ett rutinblad för elevhälsans arbete där roller och processer i arbetet med särskilt stöd tydliggörs. Då handlingsplan och rutiner ännu inte förankrats hos personalen genomsyrar de dock ännu inte arbetet så att stödet genomförs så effektivt som möjligt.

I intervjuer med mentorer framkommer att det inte sker någon överlämning om en elev byter mentor under sin studietid. Det finns en rutin att det ska genomföras överlämningsamtal när eleverna byter mentor. Av orsaker som inte tydligt framgår har någon överlämning dock inte skett då det gäller elever i urvalet. Mentorer tycker sig därmed sakna den insyn de skulle behöva för att kunna stötta de mentorselever de övertar. I så kallade klasskonferenser ska alla berörda aktörer få information om elevernas stödbehov, men av en mentorsintervju framgår att klasskonferenser inte genomförts under hösten.

Lärare, mentorer, rektorn och representanter för elevhälsan beskriver vid intervjuerna att samverkan mellan de olika aktörerna inte fungerat så som önskvärt under hösten, vilket drabbat hela processen runt elever i behov av särskilt stöd, det vill säga att uppmärksamma och utreda behov samt genomföra och följa upp åtgärder. Ingen i elevhälsoteamet arbetar heltid på skolan och framförallt kuratorstjänsten beskrivs av rektorn som underdimensionerad. SYV ingår inte i elevhälsoteamet och i intervjuer med representanter för elevhälsan framkommer att elevhälsans övriga olika kompetenser under innevarande läsår inte samverkar med varandra i en utsträckning som tillräckligt gynnar eleverna. På grund av sjukdomar och nyrekryteringar har elevhälsan varit underbemannad och lärare, mentorer och rektorn beskriver att elevcoachen gått in och tagit stort ansvar för arbetet med elever i behov av stöd. Elevcoachens konkreta uppdrag framstår dock i intervjuer med lärare och representanter för elevhälsan som diffust. I huvudsak förefaller elevcoachen gå in och täcka upp för övriga kompetenser inom

elevhälsan. Elevhälsoteammöten har inte genomförts i den omfattning som är planerad och i en majoritet av de möten som genomförts har inte alla medverkande i elevhälsan deltagit.

Av lärarintervjuer framgår även att elevhälsan, av olika orsaker, inte varit tillgängliga för skolans personal i det vardagliga arbetet med att stödja eleverna. Informations- och erfarenhetsutbytet mellan mentor, lärare och elevhälsans aktörer fungerar inte alltid. I intervjun med elevhälsan beskrivs att det finns en otydlighet i arbetsgången för hur kontakt ska tas mellan lärare och elevhälsan och att det på skolan *"finns en kultur där man kanske inte söker så mycket kontakt"*. Det är avhängigt mentors och lärares egen bedömning om elevhälsan kontaktas. I vissa fall kan flera av personerna i elevhälsan, var för sig, uppmärksammas på en elevs stödbehov. Lärare och representanter för elevhälsan beskriver att då elevhälsan är organiserad så att ingående kompetenser inte alltid är på skolan vid samma tidpunkter och elevhälsoteammöten inte frekvent har kunnat genomföras har i flera fall samordning runt en elevs behov av stöd uteblivit. Detta har resulterat i att stödinsatser för elever inte genomförts på ett effektivt sätt. I de fall informations- och erfarenhetsutbyte sker handlar det om enskilda elevers behov av stöd. Specialpedagogisk kompetens har under längre tid saknats och det sker ingen samverkan mellan elevhälsan och lärare avseende studiesituationer på gruppnivå eller extra anpassningar i olika lärmiljöer.

Yrkeslärare och lärare i gymnasiegemensamma ämnen har en fungerande samverkan kring eleverna i sina programarbetslag. Lärarna beskriver hur alla lärare som är kopplade till ett program träffas i så kallade programmöten.

Mentorerna har ett inledande samtal med nya elever. I de fall det framkommer att elever av olika orsaker behöver stöd för att nå kunskapskraven, och eleven gett sitt samtycke, tas det upp med övriga lärare i programmötet.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att en förutsättning för arbetet med att förhindra studieavbrott är att det finns en fungerande samverkan mellan berörda aktörer på skolan i arbetet med elever i behov av stöd och att rektorn skapar förutsättningar för detta. Rektorn ansvarar för det systematiska kvalitetsarbetet på enhetsnivå. Kvalitetsarbetet handlar bland annat om att utveckla arbetsprocesserna på skolan, där ibland rutiner för arbetet med stödinsatser. Av granskningen framgår att skolans olika aktörer inte i tillräcklig grad arbetar gemensamt för att definiera och formulera vilket stöd eleven behöver för att kunna nå målen. Skolinspektionen bedömer att detta drabbar hela processen då det gäller att uppmärksamma, utreda, genomföra och följa upp behovet av stöd och innebär en risk för studieavbrott vilket även bekräftas av att nästan varannan elev på skolan avbryter sina studier.

Samverkan mellan berörda aktörer inom NTI gymnasiet Kronhusgatan behöver därmed utvecklas så att eleverna får det stöd de behöver på ett så effektivt sätt som möjligt.

Metod och material

Under hösten 2014 och våren 2015 granskar Skolinspektionen skolornas arbete att förebygga studieavbrott vid 31 skolor i landet. Av dessa skolor har 8 kommunala huvudmän och 23 fristående huvudmän granskats.

Granskningens utgångspunkt har varit djupintervjuer med ca fem elever per skola som vid tidpunkten för granskningen var inskrivna på yrkesprogram. Urvalet av elever har baserat på en riskvärdering av elevens stödbehov, där elever med störst stödbehov valts ut för granskningen. Valet av elever har utgått från risksignaler från betygskatalog tillsammans med omfattande frånvaro. Granskningen har genomförts genom att inspektörerna inför besöket i skolan har tagit del av de utvalda elevernas individuella studieplaner, eventuella åtgärdsprogram och en sammanställning av skolans dokumenterade systematiska kvalitetsarbete.

Vid besöket har de utvalda eleverna intervjuats enskilt. Även de utvalda elevernas mentorer har intervjuats enskilt. Dessutom har lärare, rektor och representanter för elevhälsan och studie- och yrkesvägledningen intervjuats. Besöket har avslutats med en muntlig återkoppling till rektor om de preliminära resultaten av granskningen. Rektor har tagit del av och getts möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.